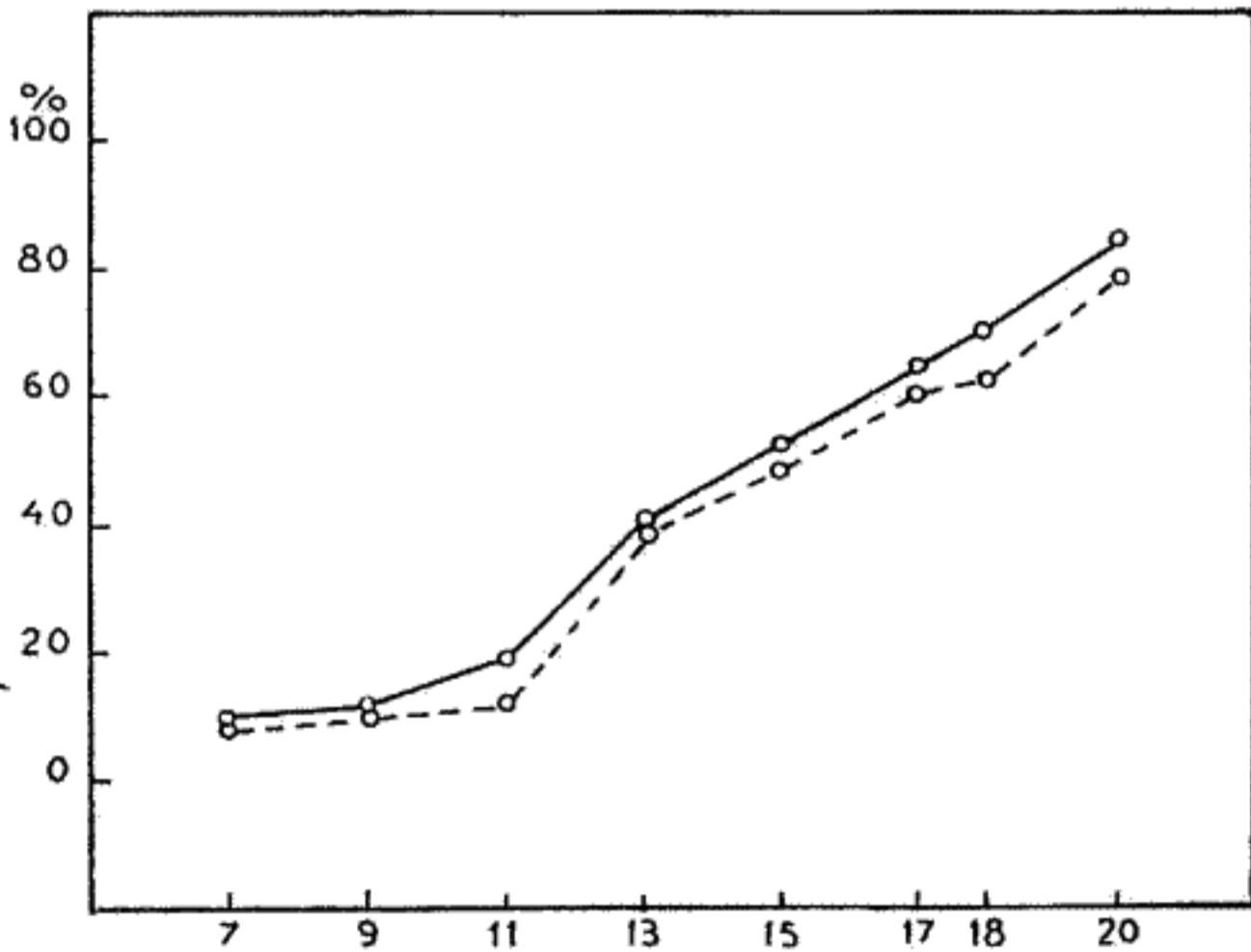
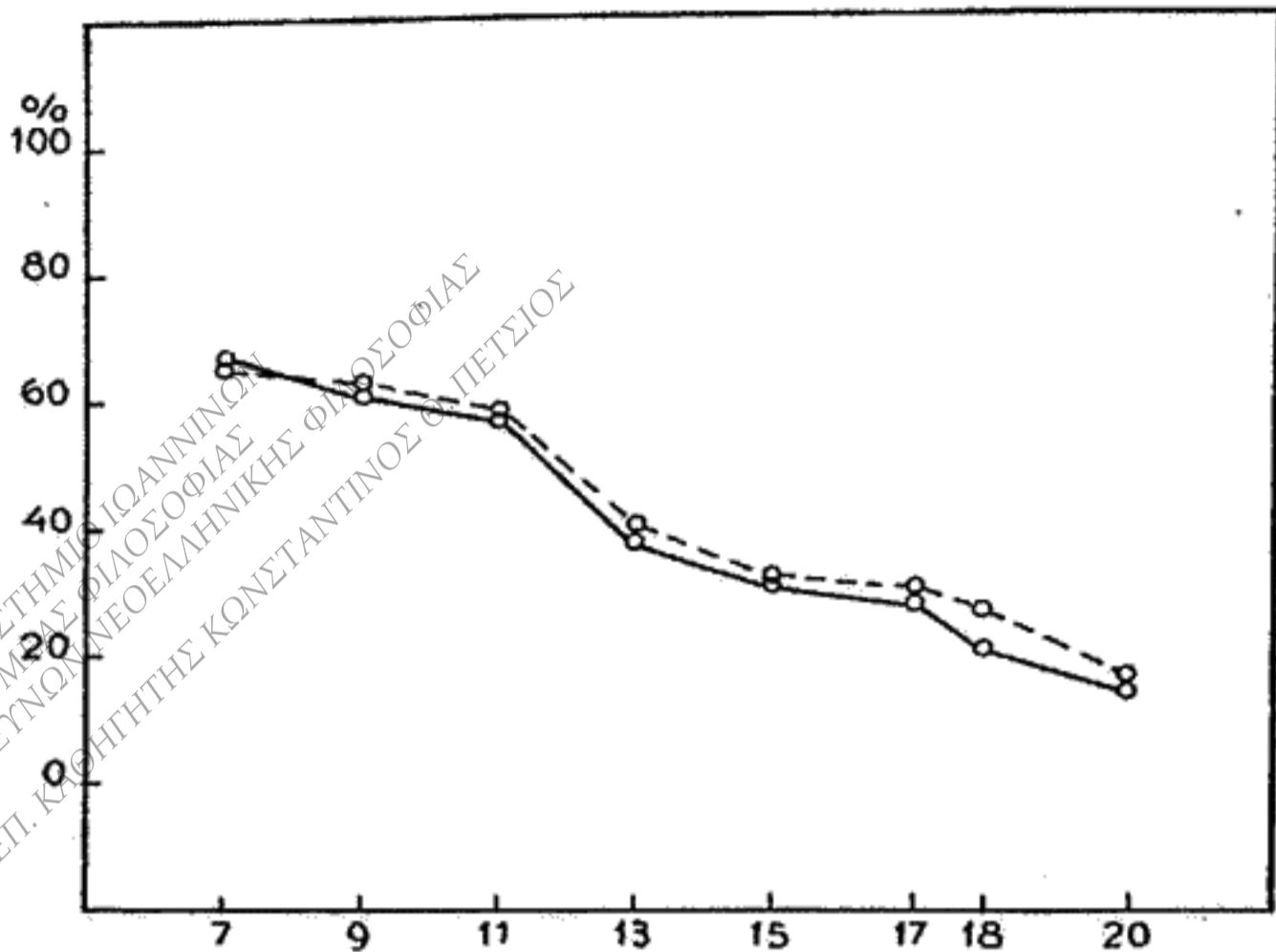

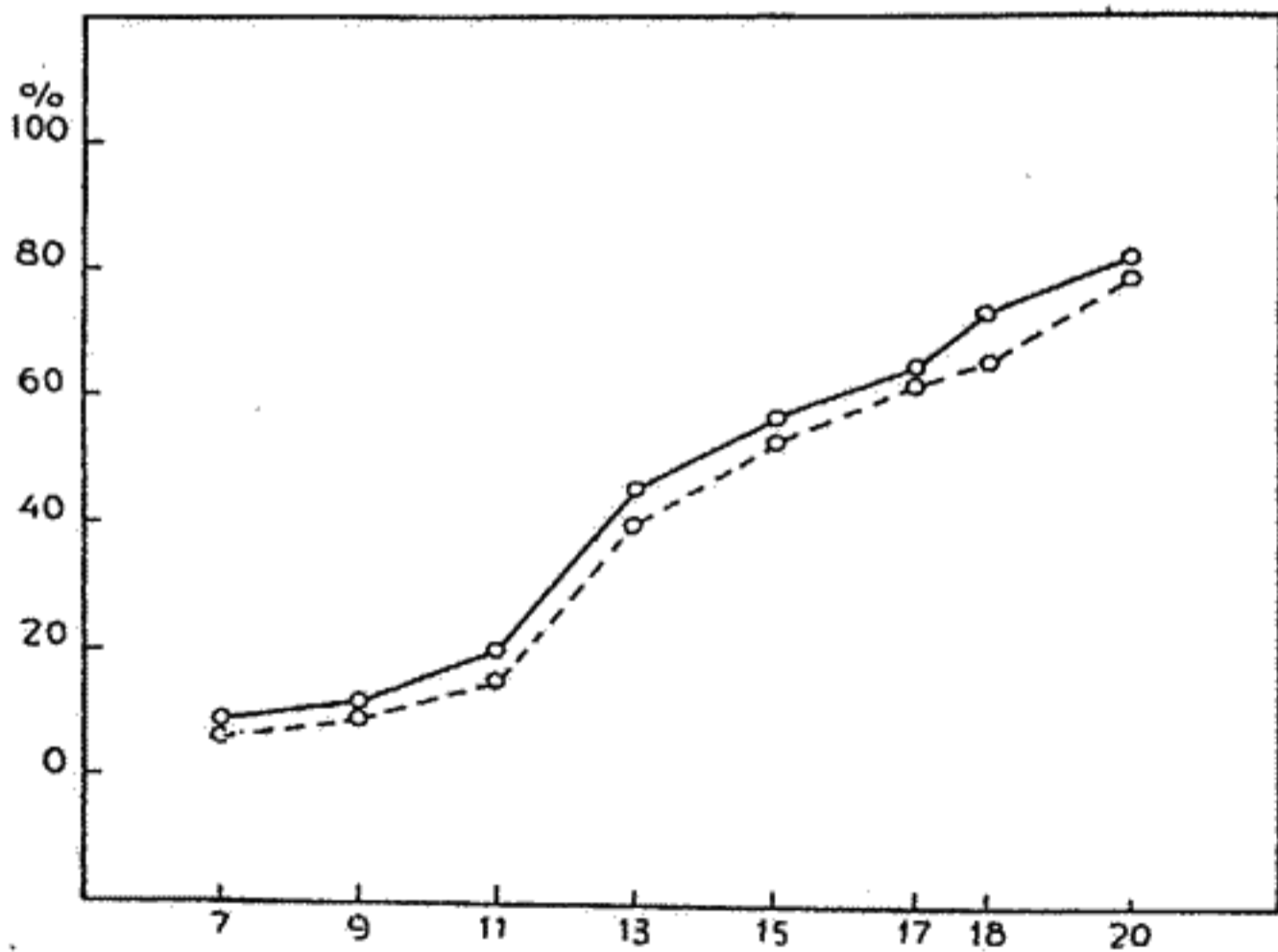
Εικ. 4. Άνωτέρα ήθικη συνείδησις.
Ήθικη κρίσις ἐκ διδασκαλίας. Ήπακολουθήματα.
— Άρρενα --- Θήλεα

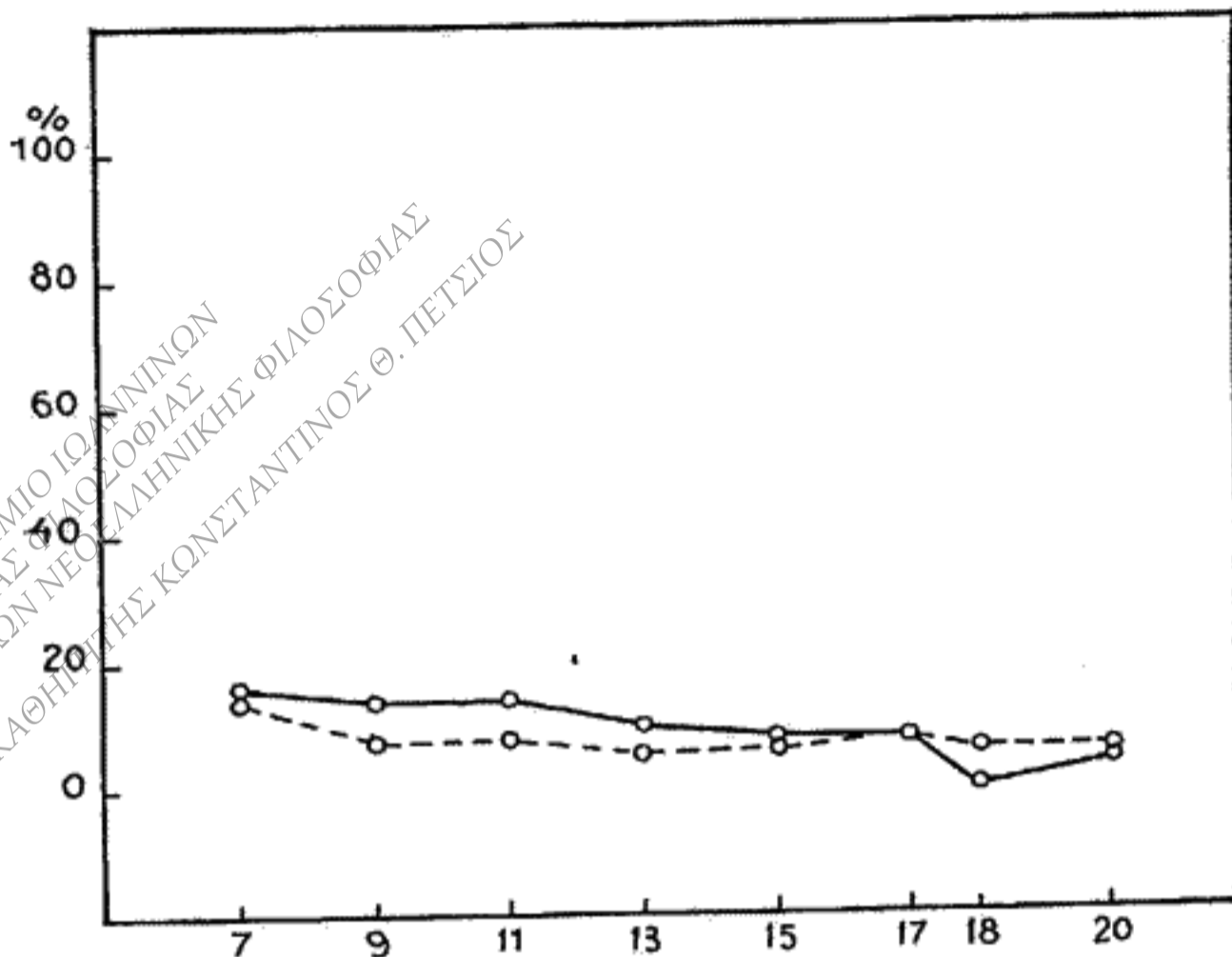
Εικ. 5. Άνωτέρα ήθικη συνείδησις.
Ήθικη κρίσις ἐξ αὐθορμησίας καὶ αὐτοτελείας. Ήπακολουθήματα.
— Άρρενα --- Θήλεα

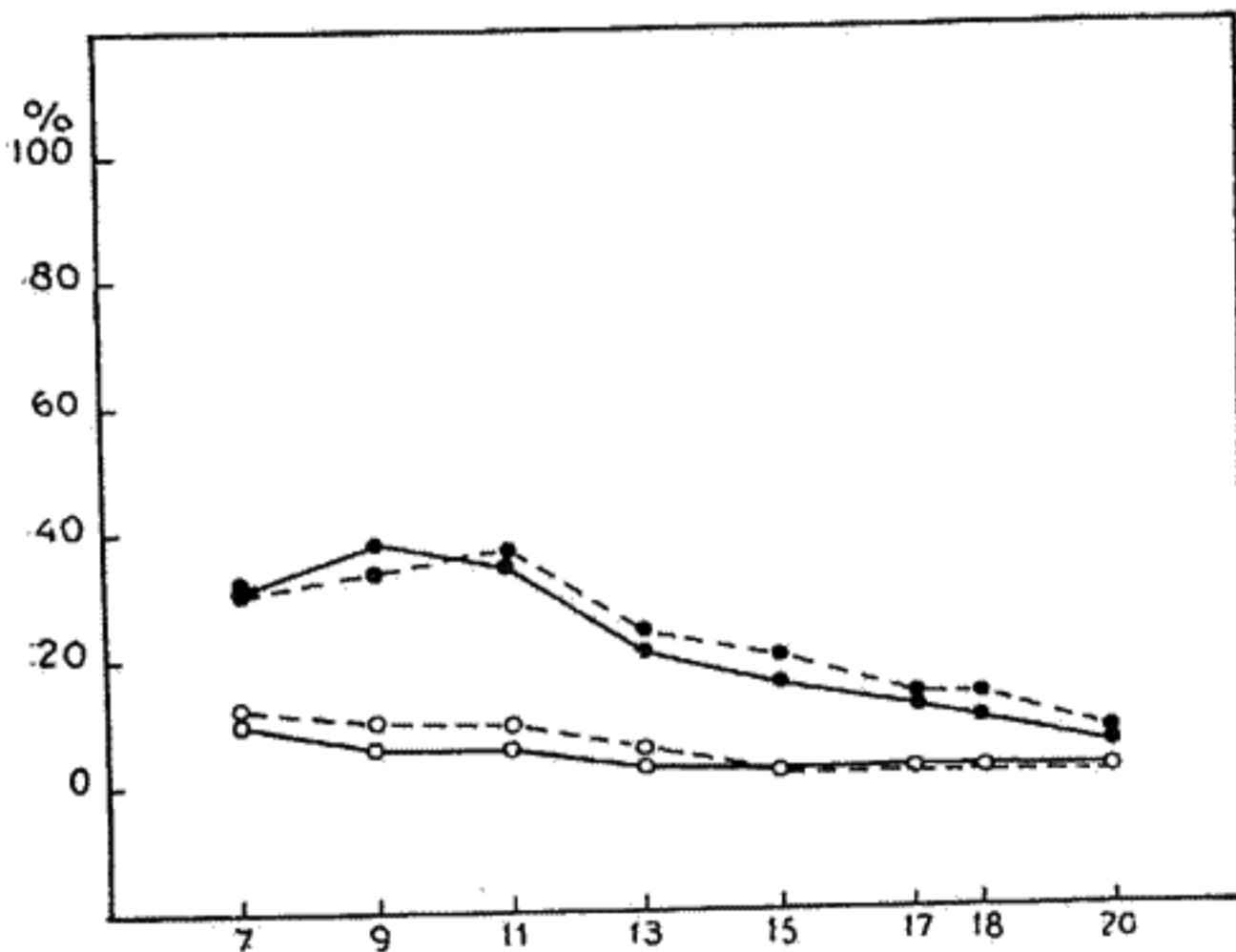
Είκ. 6. Άνωτέρα ήθική συνείδησις.
Ήθική κρίσις εκ διδασκαλίας. Έλατήρια άμα και επακολουθήματα.
— Άρρενα --- Θήλεα

Είκ. 7. Άνωτέρα ήθική συνείδησις.
Ήθική κρίσις εκ αυθορμησίας και αυτοτελείας.
Έλατήρια άμα και επακολουθήματα.
— Άρρενα --- Θήλεα

Εικ. 8. Κατώτερα ήθικη συνείδησις. Περιεχόμενον.
— Άρρενα - - - Θήλεα

Εικ. 9. Κατώτερα ήθικη συνείδησις. Έλατήρια και Έπακολουθήματα.
Άνω. Έπακολουθήματα. — Άρρενα - - - Θήλεα
Κάτω. Έλατήρια. — Άρρενα - - - Θήλεα

Εἶναι δὲ τὰ ἐκ τῶν πινάκων καὶ τῶν γραφικῶν παραστάσεων συναγόμενα πορίσματα τὰ ἑξῆς·

Α. ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

α. ὍΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΩΣ

1. Ἐπὶ τε τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδέαι παρατηρήθησαν ἤδη ἐπὶ τῶν πρώτων ἐξετασθεισῶν ἡλικιῶν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 7ου ἔτους (Πίναξ 1, γραφ. παράστ. 1).

Ἄρρενα	Θήλεα	Μ. Ὅ.
%	%	%
64	68	66

2. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως συμπληροῦται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 20οῦ ἔτους (Πίναξ 1, γραφ. παράστ. 1).

Ἡλικίαι	Ἄρρενα	Θήλεα	Μ. Ὅ.
	%	%	%
18 ἐτῶν	92	94	93
20 »	93	95	94
Μ. Ὅ.	92,5	94,5	93,5

3. Αἱ κατώτεραι ἡλικίαι ἐνεφάνισαν κατὰ κανόνα ἠθικὴν συνείδησιν οὐχὶ πολὺ ἀφισταμένην τῆς τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν (Πίναξ 1, γραφ. παράστ. 1).

Κατώτεραι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν	Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν
%	%
71,7	90,2

4. Τὰ θήλεα προέχουσιν ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τῶν ὁμηλικῶν ἀρρένων, ἔν τε ταῖς κατωτέραις καὶ ταῖς ἀνωτέραις ἡλικίαις (Πίναξ 1, γραφ. παράστ. 1).

Κατώτεραι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
Ἄρρενα	67,0
Θήλεα	76,5
M. °O.	71,7

	%
Ἄρρενα	89,2
Θήλεα	91,2
M. °O.	90,2

5. Κατωτέραν ἠθικὴν συνείδησιν ἢ ἔλλειψιν ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ παρέκβασιν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς κρατούσης ἠθικῆς ὀλίγα μόνον ὑποκείμενα ἔδειξαν ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐπὶ πασῶν τῶν ἡλικιῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων (Πίναξ 6, γραφ. παράστ. 8).

Κατώτεραι ἡλικίαι 7-13 ἐτῶν

Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15-20 ἐτῶν

	%
Ἄρρενα	13,5
Θήλεα	9,0
M. °O.	11,2

	%
Ἄρρενα	5,0
Θήλεα	6,2
M. °O.	5,6

6. Μικρὸν εἶναι καὶ τὸ ποσοστὸν τῶν ἀορίστων ἀπαντήσεων ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων, μεγαλιότερον δ' ἐπὶ τῶν ἡλικιῶν τῶν κατωτέρων. Καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα εὐεξήγητον. Αἱ κατώτεραι ἡλικίαι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι σαφεῆ ἀντίληψιν ἠθικῶν ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν (Πίναξ 7).

Κατώτεραι ἡλικίαι 7-13 ἐτῶν

Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15-20 ἐτῶν

	%
Ἄρρενα	19,5
Θήλεα	14,5
M. °O.	17,0

	%
Ἄρρενα	5,7
Θήλεα	2,5
M. °O.	4,1

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ¹

1) Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα ἐνεφάνισαν ἀνωτέραν ἠθικὴν συνείδησιν.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν Ποῖος σοῦ φαίνεται καλλίτερος, ὁ Πέτρος ἢ ὁ φίλος του; Διατί;

Τὸ Υ. ² Σ. Μ., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς· «Ὁ Πέτρος, διότι ἔκαμε τὴν καλὴν πράξιν· ὁ Θεὸς τοῦ ἔλεγε ἀπὸ μέσα τοῦ νὰ κάμῃ τὴν καλὴν πράξιν».

Τὸ Υ. Γ. Μ., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἀπὸ μέσα μας ἔχομε μιὰ ψυχὴ καὶ λέγει· «αὐτὸ δὲν εἶναι δικό σου· εἶναι ἄλλου, ξένο»· καὶ ὁ Πέτρος τὸ ἤκουσε αὐτὸ καὶ τὸ ἐπῆγε στὴν ἀστυνομία».

Τὸ Υ. Κ. Ε., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος ποὺ πῆγε καὶ τὸ ἔδωσεν εἰς τὴν ἀστυνομία, διότι ὁ Θεὸς τὸν ἔκαμε νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν καλὸ δρόμο, νὰ μὴ κρατᾷ τὰ ξένα πράγματα».

Τὸ Υ. Β. Α., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἦτο τίμιος».

Τὸ Υ. Μ. Σ., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἡ συνείδησίς του τοῦ εἶπε νὰ δώσῃ τὸ ξένο πράγμα».

Τὸ Υ. Ρ. Ρ., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι δὲν ἤθελε νὰ κρατήσῃ τὸ ξένο πράγμα. Ἄμα δὲν τὸ ἔδιδε, ἤξευρε ὅτι θὰ κάμῃ κακὴν πράξιν».

Τὸ Υ. Λ. Α., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ χαρακτήρ τοῦ Πέτρου εἶναι ἠθικώτερος ἀπὸ τὸν τοῦ φίλου του, διότι ἔκαμεν ὅτι τοῦ εἶπεν ἡ συνείδησίς του, ὅτι δηλαδὴ τὸ ὠρολόγιον ἀνήκει εἰς ἄλλον, ἐπομένως δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κρατήσῃ ξένον πράγμα».

¹ Αἱ ἀπαντήσεις παρατίθενται, ὅπως ἐδίδοντο προφορικῶς μὲν ὑπὸ τῶν κατωτέρων ἡλικιῶν, γραπτῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἡλικιῶν τῶν ἀνωτέρων.

² Υ = ὑποκείμενον τοῦ πειράματος.

Τὸ Υ. Ν. Ε., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἂν τὸ κρατοῦσε, ἢ συνειδησίς του δὲν θὰ ἦτο καθαρὰ, θὰ τὸ ἐσκέπτετο πάντοτε καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ. Καὶ δι' αὐτὸ ἢ συνειδησίς του τὸν παρεκίνησε καὶ παρέδωκε τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν».

Τὸ Υ. Γ. Δ., ἄρρεν, ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι σκέπτεται καὶ πράττει, βλέπει τὸ κακὸν καὶ τὸ καλόν».

Τὸ Υ. Ε. Ε., θῆλυ ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι αὐτός, ἐσκέφθη φρονίμως, ἤθελε νὰ κάμῃ τὸ ἠθικόν, τὸ καθήκον του· τὸ παιδί αὐτὸ εἶχε καλὰς ἀρχάς».

Τὸ Υ. Σ. Μ., ἄρρεν ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ὁ σεβασμὸς τῶν δικαιωμάτων τοῦ πλησίον εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν ἀσφάλειαν, εὐτυχίαν καὶ πρόοδον μιᾶς κοινωνίας».

Τὸ Υ. Π. Α., θῆλυ ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι τὸ παρέδωκεν. Ἡ συνειδησίς του τοῦ ἔλεγε πὼς ξένο πρᾶγμα δὲν ἀνήκει εἰς τὸν εὐρίσκοντα».

Τὸ Υ. Κ. Α., ἄρρεν ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἐνήργησε μὲ τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ μὲ τὴν καλὴν του διαπαιδαγώγησιν ἀφ' ἑτέρου».

Τὸ Υ. Ι. Ε., θῆλυ ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος ἀπὸ ἠθικῆς κυρίως ἀπόψεως, διότι τοῦτο ἐπιβάλλει ἢ ἠθικῆ».

Τὸ Υ. Ν. Π., ἄρρεν ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἔκαμεν ἠθικὴν πράξιν. Εἶχεν ἀνεπτυγμένον τὸ συναίσθημα τῆς ἠθικῆς».

Τὸ Υ. Α. Μ., θῆλυ ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι ἔπραξεν, ὅπως θὰ ἔπραττεν ἓνα πραγματικῶς ἠθικὸν παιδί μὲ καλὴν ἀνατροφὴν καὶ καλὰς ἀρχάς».

2) Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα ἔδειξαν κατωτέραν ἠθικὴν συνειδήσιν.

Τὸ Υ. Ν. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς· «Ὁ Πέτρος, γιατί θὰ τὸν ἐτιμωροῦσεν ἢ μητέρα του».

Τὸ Υ. Δ. Ε., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, γιατί θὰ τὸν ἐτιμωροῦσεν ὁ πατέρας του, γιατί δὲν τὸ ἔδωκεν εἰς τὴν ἀστυνομία».

Τὸ Υ. Ν. Ν., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι θὰ τὸν εἶχαν ἴδει πού τὸ ἔπαιρνε ἀπὸ τὸν δρόμο τὸ ὠρολόγι καὶ θὰ τὸν ἄφηναν νὰ ἴδου, ἂν θὰ τὸ ἔδιδε καὶ θὰ τὸν ἔπιαναν νὰ τὸν ὑπάγουν φυλακῆ».

Τὸ Υ. Μ. Α., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, γιατί ἄμα δὲν τὸ ἐπήγαινε εἰς τὴν ἀστυνομίαν, θὰ τὸν πιάνανε».

Τὸ Υ. Σ. Α., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, ἀλλὰ μποροῦσε νὰ τὸ κρατήσῃ καὶ ἄμα τὸ ζήτησε αὐτὸς πού τὸ ἔχασε, νὰ τὸ δώσῃ».

Τὸ Υ. Χ. Ψ., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, διότι θὰ τοῦ εἶπουν μπράβο οἱ ἀστυνόμοι».

Τὸ Υ. Ν. Μ., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος οὔτε καλὸς οὔτε κακός, ἂν δὲν εἶχε ὥρολόγι θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ κρατήσῃ».

Τὸ Υ. Σ. Π., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος ἔκαμε καλὰ, διότι ἂν τὸ ἐμάνθανε ἡ ἀστυνομία θὰ ἐτιμωρεῖτο καὶ θὰ ἐπήγαινε φυλακὴ».

Τὸ Υ. Κ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος ἦτο κουτὸς. Ἄμα τὸ πωλοῦσε, θὰ ἔπαιρνε πολλὰ λεπτὰ».

Τὸ Υ. Φ. Χ., θῆλυ ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος, γιατί θὰ εἶχε τὸν φόβον νὰ τὸν ἀνακαλύψουν ὅτι τὸ ἤυρε καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο».

Τὸ Υ. Κ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν μᾶλλον ὁ φίλος του. Τὸ ὥρολόγι τὸ ὀλόχρυσο θὰ ἀνήκεν ἀσφαλῶς σὲ κανένα πλούσιον, πού μποροῦσε νὰ ἔχη κι' ἄλλα, ἐν ᾧ ἡ λαχτάρα πού γεννήθηκε, ὅταν θὰ τὸ εἶδε, θὰ ἐπύκραινε τὴν καρδιά τοῦ Πέτρου».

Τὸ Υ. Α. Α., θῆλυ ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Καλλίτερος εἶναι ὁ Πέτρος, ἀλλὰ καὶ ὁ φίλος του δὲν ἔχει ἄδικον. Ἄς φρόντιζε αὐτὸς, πού τὸ ἔχασε, νὰ εἶναι προσεκτικὸς. Ὁ ἄλλος, πού τὸ βρῆκε, ἂν τοῦ φαίνεται καλόν, ἄς τὸ κρατήσῃ· δὲν τὸ ἔκλεψε».

Τὸ Υ. Σ. Δ., θῆλυ ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος ἐφέρθη καλλίτερα ἀπὸ τὸν φίλον του, διότι ἐσκέφθη ὅτι μποροῦσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὸς καμμιά φορὰ κάτι».

Τὸ Υ. Κ. Δ., ἄρρεν ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Πρὸς τί νὰ παραδώσῃ τὸ ὥρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν; Ἦτο ὀλόχρυσον καὶ ἔλαμπεν. Ὁ κάτοχος του ἦτο ἀρκετὰ εὐπορος. Προτιμότερον ἦτο νὰ τὸ κρατήσῃ. Καὶ ἐὰν δὲν ἀνείχετο νὰ φορῇ πράγματα ἀλλότρια, δείγμα ψυχικῆς ἀνωτερότητος, ἄς τὸ ἐπώλει δίδων τὰ ἐξ αὐτοῦ χρήματα εἰς δυστυχεῖς ἀνθρώπους, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ νόμιμος παραλήπτης θὰ ἔπαιρνε παρὰ τῆς ἀστυνομίας τὸ ὥρολόγιον οὐδ' εὐχαριστῶν κἂν τὸν τυχηρὸν Πέτρον».

Τὸ Υ. Α. Κ., θῆλυ ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Θὰ εἶχε δίκαιον ὁ φίλος του, ἂν ἔλεγε τοῦτο, ἐπειδὴ ἐγνώριζε ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο εἰς ἀθλίαν οικονομικὴν κατάστασιν καὶ τὸ ὥρολόγιον θὰ τὸν ἔκανε κάπως νὰ ὀρθοποδήσῃ».

β'. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΗΘΙΚΑ ΕΛΑΤΗΡΙΑ

1. Ὑπέρτερα ἐλατήρια, ἤτοι σεβασμὸν πρὸς τὸ καθήκον καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα ἐμφαίνουσιν ἄνωτέραν ἠθικὴν συνείδησιν καὶ κρίσιν μετὰ συναισθημάτων ἰσχυρᾶς ἐπιδοκιμασίας τῆς ἀγαθῆς πράξεως, ὑπέδειξαν τὰ πλεῖστα τῶν ὑποκειμένων (Πίναξ 2, γραφ. παραστ. 2 καὶ 3).

ἄρρενα %	Θήλεα %	Μ. °Ο. %
91,8	89,6	90,7

2. Ἡ ἠθικὴ κρίσις εἶναι διάφορος κατὰ τὰς ἡλικίας. Ἐπὶ τῶν κατωτέρων ἡλικιῶν εἶναι ἐξηρητημένη κυρίως ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος καὶ δὴ τῆς διδασκαλίας. Αὐθόρμητος δὲ καὶ αὐτοτελής ἀποβαίνει ἡ ἠθικὴ κρίσις ἐπὶ τῶν αἰεὶ ἄνωτέρων ἡλικιῶν (Πίναξ 2, γραφ. παραστ. 2 καὶ 3).

Διδασκαλία		Αὐθορμησία	
Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν %		Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν %	
66,1		18,4	
Ἄνωτεροι ἡλικίαι 15-20 ἐτῶν %		Ἄνωτεροι ἡλικίαι 15-20 ἐτῶν %	
28,6		68,4	

3. Καὶ τὰ φύλα διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐν τῇ ἠθικῇ κρίσει. Μείζονα αὐθορμησίαν καὶ αὐτοτέλειαν ἐπέδειξαν τὰ ἄρρενα καὶ δὴ τῶν ἄνωτέρων ἡλικιῶν, ἐλάσσονα δὲ τὰ θήλεα καὶ μάλιστα τῶν ἡλικιῶν τῶν κατωτέρων (Πίναξ 2, γραφ. παραστ. 2 καὶ 3).

Διδασκαλία		Αὐθορμησία	
Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν %		Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν %	
ἄρρενα 65,7		ἄρρενα 21,3	
θήλεα 66,5		θήλεα 15,5	
Μ. °Ο. 66,1		Μ. °Ο. 18,4	

Ἀνώτεροι ἡλικίας 15—20 ἐτῶν	Ἀνώτεροι ἡλικίας 15—20 ἐτῶν
%	%
Ἄρρενα 26,5	Ἄρρενα 70,2
Θήλεα 30,8	Θήλεα 66,5
M. °O. 28,6	M. °O. 68,4

4. Κατώτερα ἐλατήρια, ἦτοι ἐλπίδα κέρδους, φόβον τιμωρίας καὶ τὰ τοιαῦτα ὥρισαν ἐλάχιστα ὑποκείμενα, ἦτοι 4,9 % (Πίναξ 6, γραφ. παράστ. 9).

Κατώτεροι ἡλικίας 7—13 ἐτῶν	Ἀνώτεροι ἡλικίας 15—20 ἐτῶν
%	%
Ἄρρενα 6,2	Ἄρρενα 2,2
Θήλεα 9,2	Θήλεα 2,0
M. °O. 7,7	M. °O. 2,1

5. Μικρὸν εἶναι καὶ ἐν τῇ ὑποδείξει τῶν ἐλατηρίων τὸ ποσοστὸν τῶν ἀορίστων ἀπαντήσεων, ἦτοι 4,3 % (Πίναξ 7).

Κατώτεροι ἡλικίας 7—13 ἐτῶν	Ἀνώτεροι ἡλικίας 15—20 ἐτῶν
%	%
Ἄρρενα 6,7	Ἄρρενα 1,0
Θήλεα 8,7	Θήλεα 0,8
M. °O. 7,7	M. °O. 1,0

Χ Α Ρ Α Κ Τ Η Ρ Ι Σ Τ Ι Κ Α Ι Α Π Α Ν Τ Η Σ Ε Ι Σ

1) Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα ὑπέδειξαν ἀνώτερα ἠθικὰ ἐλατήρια.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν *Τί τὸν ἔκαμε τὸν Πέτρον νὰ παραδώσῃ τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν;*

Τὸ Υ. Ντ. Χ., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς: «Ὁ ἄγγελός του τοῦ λέγει: μὴ τὸ κρατήσῃς, νὰ πᾶς νὰ τὸ δώσῃς στὴν ἀστυνομίαν· τὰ κακὰ παιδιὰ κρατοῦν τὰ ξένα πράγματα».

Τὸ Υ. Κ. Κ., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν: «Ὁ θεὸς τοῦ ἔλεγε ἀπὸ μέσα του· δός το στὴν ἀστυνομίαν· καὶ αὐτὸς ἔλεγε: Νὰ τὸ δώσω ἢ νὰ μὴ τὸ δώσω; Καὶ τὸ ἔδωσε».

Τὸ Υ. Π. Β., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ἡ καλωσύνη του· ἅμα δὲν τὸ παρέδιδε, ὕστερα θὰ εἶχε τύψεις».

Τὸ Υ. Β. Α., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Ἡ τιμιότης, ποὺ εἶχε μέσα του. Δὲν ἤθελε νὰ τὸ κλέψῃ».

Τὸ Υ. Φ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ἡ συνείδησις μέσα στὴν ψυχὴ του τοῦ φώναζε νὰ δώσῃ τὸ ξένο πράγμα».

Τὸ Υ. Μ. Ρ., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ἡ συνείδησίς του, τὸ μυαλό του μέσα τοῦ ἔλεγε νὰ μὴ τὸ κρατήσῃ».

Τὸ Υ. Π. Δ., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ἦν παρεκίνησαν ἢ ἠθικὴ του καὶ ἢ καλὴ του συνείδησις».

Τὸ Υ. Φ. Μ., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ἦν παρεκίνησεν ἢ τιμιότης του, διότι τὸ νὰ βρῆς ἓνα πράγμα καὶ νὰ μὴ τὸ δώσῃς εἶναι σὰν νὰ τὸ ἔκλεψες».

Τὸ Υ. Π. Π., ἄρρεν ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἡ συνείδησίς του, αἱ τύψεις τῆς συνειδήσεως, ποὺ θὰ ἠσθάνετο μετὰ ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτὴν».

Τὸ Υ. Κ. Μ., θῆλυ ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἀφ' ἐνός, διότι ἦτο θεοφοβούμενος καὶ ἐνόησεν ὅτι τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν αὐτὸς θὰ ἔπαιρνε τὸ ξένο πράγμα, ὁ θεὸς θὰ τὸν ἔβλεπε, καὶ δεύτερον, διότι ἢ συνείδησις θὰ τὸν ἔτυπτε, ἐπειδὴ δὲν ἦτο συνηθισμένος εἰς κακὰς πράξεις».

Τὸ Υ. Σ. Π., ἄρρεν ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Ἡ συνείδησίς του».

Τὸ Υ. Μ. Χ., θῆλυ ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Ὁ νόμος τῆς ἠθικῆς, ποὺ εἶχε μέσα του, ὁ ὁποῖος τοῦ ὑπηγόρευσε νὰ κάμῃ τὸ ὀρθόν».

Τὸ Υ. Σ. Φ., ἄρρεν ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς του καὶ ἢ ἀγάπη πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐσέβετο τὸν ἄλλον καὶ τὸν ἠγάπα, ἢ ἀδικία εἰς τὸν κόσμον θὰ ἐξητιμίζετο ἀμέσως».

Τὸ Υ. Τ. Α., θῆλυ ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ἡ συνείδησίς του τὸν ἠμπόδισε νὰ τὸ κρατήσῃ καὶ ἢ σκέψις ὅτι πόσῃν χαρὰν θὰ ἔδοκίμαζεν ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔχασε, ἐὰν τὸ ἐπανεύρισκε, ἐν ᾧ, ἂν τὸ ἐκρατοῦσε, ἀφ' ἐνός θὰ εἶχε τύψεις, ἀφ' ἐτέρου δὲ θὰ ἐλυποῦσε ἕναν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος μετὶ στενοχώριες θὰ τὸ εἶχε ἀγοράσει».

Τὸ Υ. Χ. Σ., ἄρρεν ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Ἡ ἠθικὴ του συνείδησις. Μιὰ φωνὴ ἀπὸ μέσα του τοῦ φώναζε νὰ μὴ τὸ κρατήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὴν ἀστυνομίαν, δηλαδὴ ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου ἀσφαλῶς θὰ ἐπεστρέφετο εἰς τὸν κάτοχον αὐτοῦ».

Τὸ Υ. Λ. Δ., θῆλυ ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Ἡ ἠθικὴ καὶ ἢ σκέψις, ὅτι πράττει σύμφωνα πρὸς τοὺς ἠθικοὺς νόμους».

2) Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα παρεδέχθησαν κατώτερα ἐλατήρια τὸν φόβον καὶ τὸ συμφέρον.

Τὸ Υ. Γ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς· «Θὰ τὸν ἐμάλλωνε ἢ μητέρα του».

Τὸ Υ. Π. Θ., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν· «Γιατί, ἅμα δὲν τὸ ἔδιδε, θὰ τὸν τιμωροῦσεν ὁ ἀστυνόμος».

Τὸ Υ. Σ. Φ., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Θὰ τὸν ἐπήγαινε ὁ πόλισμαν στὴν ἀστυνομία καὶ θὰ τὸν πῆγαινε εἰς τὴν φυλακὴ».

Τὸ Υ. Κ. Α., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Θὰ τοῦ ἔδιδαν λεπτὰ καὶ θὰ ἔπαιρνε πολλὰ πράγματα».

Τὸ Υ. Π. Γ., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Διότι ἠδύνατο ἢ ἀστυνομία νὰ εὔρη ἐκεῖνον, πού τὸ ἠῦρε, καὶ νὰ τοῦ τὸ ἔπαιρνε· καὶ αὐτὸς θὰ ἐφοβεῖτο νὰ τὸ φορέσῃ, ἐν ᾧ τώρα θὰ τοῦ ἔλεγαν μπράβο καὶ ἰσως θὰ τοῦ ἔδιδαν καὶ χρήματα».

Τὸ Υ. Κ. Α., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Ὁ φόβος, γιατί, ἅμα ἔδλεπε τὸ ὠρολόγιον ἐκεῖνος, πού τὸ ἔχασε, θὰ τὸν ἐπήγαινε εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ ἔτσι καλλίτερα πού τὸ ἔδωσε μόνος του».

Τὸ Υ. Κ. Κ., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Τὸν Πέτρον τὸν παρεκίνησε νὰ δώσῃ τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν ὁ φόβος, μήπως τὸν εἶχε ἴδει κανένας ἄνθρωπος καὶ πάγῃ νὰ τὸν μαρτυρήσῃ».

Τὸ Υ. Π. Ρ., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ φόβος ὅτι μιὰ ἡμέρα θὰ ἀνεκαλύπτετο καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο».

Τὸ Υ. Γ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Τὸ ὅτι εἶχεν ἀκούσει ὅτι τὰ χαμένα ἀντικείμενα τὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἀστυνομίαν, διότι, ἐὰν σὲ πιάσουν, μπορεῖ νὰ πᾶς φυλακὴ».

Τὸ Υ. Ν. Ο., θῆλυ ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἡ ἰδέα ὅτι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν καὶ ἰσως ἅμα τὸ ἔδιδε νὰ τοῦ ἔδιδαν καὶ τίποτε».

Τὸ Υ. Κ. Ν., ἄρρεν ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Τὸ ὅτι ἤξευρεν ὅτι, στὰν κανεῖς εὔρη κανένα ἀντικείμενον, ἔπρεπε νὰ τὸ παραδώσῃ καὶ ἔτσι ὁ φόβος του τὸν ἔκανε νὰ τὸ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀστυνομίαν».

Τὸ Υ. Α. Ν., θῆλυ ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Διὰ νὰ τὸ διαλαλήσῃ ὅτι ἠῦρε κάτι καὶ τὸ ἔδωσε γιὰ νὰ τὸν ἐπαινέσουν».

Τὸ Υ. Σ. Ρ., ἄρρεν ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Διὰ νὰ μὴ ἔχη φασαρίες μὲ τὴν ἀστυνομία καὶ μὲ τὸν κάτοχον τοῦ ὠρολογίου».

Τὸ Υ. Μ. Ξ., θῆλυ ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ἐφοβήθη μήπως ἀνακαλυφθῆ καὶ καταδικασθῆ ὡς κλέπτῃς».

Τὸ Υ. Λ. Π., ἄρρεν ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Τὸ ὅτι δὲν θὰ τοῦ ἐχρειαζέτο ἴσως, ἀν δὲν εἶχε, θὰ τὸ κρατοῦσε».

Τὸ Υ. Μ. Φ., θῆλυ ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Ὅτι ἡ ἀστυνομία θὰ ἀνεκάλυπτε ποιὸς ἐπῆρε τὸ ὠρολόγιον καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο».

Υ. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ

1. Καὶ ἐν τῷ καθορισμῷ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς πράξεως, καὶ δὴ τῆς μὴ ἀποδόσεως τοῦ εὐρεθέντος ἀντικειμένου, ἀνωτέραν ἠθικὴν συνείδησιν καὶ κρίσιν, ἔλεγχον συνειδήσεως δῆλον ὅτι καὶ ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ θείαν τιμωρίαν¹, ἐπέδειξε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐξετασθέντων, ἦτοι 74,9 % (Πίναξ 3, γραφ. παραστ. 4 καὶ 5).

Ἄρρενα	Θήλεα	Μ. Ὅ.
%	%	%
76,5	73,4	74,9

2. Εἶναι δὲ καὶ ἐνταῦθα ἡ ἠθικὴ κρίσις διάφορος κατὰ τὰς ἡλικίας. Ἐξηρητημένη ἀπὸ τοῦ περιβάλλοντος καὶ δὴ τῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ ἠθικὴ κρίσις ἐπὶ τῶν κατωτέρων ἡλικιῶν, ἀποβαίνει δὲ αὐθόρμητος καὶ αὐτοτελής ἐπὶ τῶν ἡλικιῶν τῶν ἀνωτέρων (Πίναξ 3, γραφ. παραστ. 4 καὶ 5).

Διδασκαλία	Αὐθορμησία
Κατώτεραι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν	Κατώτεραι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν
%	%
45,5	18,8
Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν	Ἀνώτεραι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν
%	%
21,0	64,5

¹ Τὸν φόβον τῆς θείας τιμωρίας καταλέγομεν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἠθικὴν συνείδησιν, διότι ἐλέγχει πίστιν εἰς ἀνωτέρας ἠθικὰς ἀρχάς.

3. Καὶ τὰ φύλα δ' ἐνεφάνισαν διαφορὰν καὶ ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ. Μείζονα αὐθορμησίαν ἐσημείωσαν τὰ ἄρρενα τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν, τὰ δὲ θήλεα ἐπέδειξαν ἐξάρτησιν μᾶλλον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας (Πίναξ 3, γραφ. παραστ. 4 καὶ 5).

Διδασκαλία
Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	45,5
θήλεα	45,5
M. °O.	45,5

Αὐθορμησία

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	20,5
θήλεα	17,2
M. °O.	18,8

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	20,0
θήλεα	22,0
M. °O.	21,0

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	67,0
θήλεα	62,0
M. °O.	64,5

4. Ἐλλειψιν ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως καὶ φόβον τῆς ἐκ τοῦ νόμου τιμωρίας καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐδήλωσαν ἐν πάσαις ταῖς ἡλικίαις πολὺ ὀλιγώτερα ὑποκείμενα, ἤτοι 21,9 (Πίναξ 6, γραφ. παράστ. 9)

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	31,0
θήλεα	31,7
M. °O.	31,4

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	11,0
θήλεα	14,0
M. °O.	12,5

5. Τὸ ποσοστὸν τῶν ἀορίστων ἀπαντήσεων καὶ ἐν τῷ καθορισμῷ τῶν ἐπακολουθημάτων εἶναι ἐλάχιστον, ἤτοι 3,1 % (Πίναξ 7).

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	3,0
θήλεα	5,5
M. °O.	4,2

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	2,0
θήλεα	2,0
M. °O.	2,0

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1) **Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα ὡς ἐπακολούθημα τῆς κακῆς ἐνεργείας ὑπέδειξαν τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ τιμωρίαν.**

Εἰς τὸ ἐρώτημα *Τί ἦτο δυνατόν νὰ συμβῆ, εἰάν ὁ Πέτρος δὲν παρέδιδε τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν;*

Τὸ Υ. Κ. Γ., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς· «Μποροῦσε νὰ τιμωρηθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἢ νὰ τὸν ἰδῆ κανεὶς νὰ τὸ κρατᾶ καὶ νὰ εἶπῃ· αὐτὸ εἶναι τὸ ρωλόϊ μου· καὶ νὰ ντροπιασθῆ».

Τὸ Υ. Χ. Κ., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν· «Θὰ ἔκανε μιὰ κακὴ πράξι καὶ ἡ ψυχὴ του θὰ πῆγαινε στὴ κόλασι. Αὐτὸς θὰ ἐγίνετο κλέπτης καὶ ὁ διάβολος θὰ ἐχαίρετο, ὁ Θεὸς μποροῦσε νὰ τὸν τιμωρήσῃ καὶ νὰ στείλῃ πράγματα κακὰ καὶ νὰ τὸν κάμῃ νὰ γίνῃ ἄρρωστος.

Τὸ Υ. Π. Ν., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Θὰ γινότανε κλέπτης καὶ θὰ τὸν ἔδειχναν μὲ τὸ δάκτυλο· ὁ Θεὸς δὲν θὰ τὸν ἀγαποῦσε καὶ δὲν θὰ τὸν ἤθελε κανεὶς γιὰ φίλο».

Τὸ Υ. Β. Α., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Δὲν θὰ τὸ εὑρίσκεν ἐκεῖνος ποὺ τὸ ἔχασε καὶ ὁ Πέτρος θὰ εἶχε στενοχώρια, γιὰτὶ δὲν ἔκαμε καλὴν πράξι».

Τὸ Υ. Τ. Χ., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Θὰ εἶχε πάντοτε τὴν σκέψιν ὅτι ἐκράτησε ξένο πρᾶγμα, μποροῦσε ὁ Θεὸς νὰ τὸν τιμωρήσῃ καὶ νὰ τοῦ γίνῃ ἓνα δυστύχημα».

Τὸ Υ. Π. Ν., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Θὰ γινότανε σιγὰ σιγὰ ἓνας μεγάλος κλέπτης καὶ θὰ τὸν περιφρονοῦσαν».

Τὸ Υ. Μ. Ι., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Δὲν θὰ εἶχε τὴν συνείδησιν του καθαρὰν καὶ δὲν θὰ ἐχαίρετο ποτέ, ἔχοντας εἰς τὸν νοῦν του ὅτι ἐλύπησεν ἓναν ἄνθρωπο καὶ ὅτι δὲν ἔκαμε μιὰ καλὴν πράξι».

Τὸ Υ. Δ. Ε., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὅτι πάντα θὰ εἶχε κακὴν συνείδησιν γιὰ τὴν κακὴν πράξι ποὺ ἔκαμε».

Τὸ Υ. Φ. Φ., ἄρρεν ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἐάν ὁ Πέτρος δὲν παρέδιδε τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἀφ' ἐνός μὲν θὰ τὸν ἔτυ-

πτεν ή συνειδησίς του, δια τήν κακήν πράξιν, άφ' έτέρου πώς θα έδικαιο-
λογοῦσε τήν ύπαρξιν του ώρολογίου εις τās χειράς του; Έάν έλεγε
πώς τὸ βρήκε, θα τὸν κατηγοροῦσαν, διατί δέν έφρόντισε νά εὔρη τὸν
κάτοχόν του· εάν πάλιν έφοβεῖτο τήν κατηγορίαν αὐτήν, μπορεί νά έλεγε
καί κανένα ψέμμα, κι' έτσι από τὸ ένα κακὸ θα έπιπτε σὲ μεγαλείτερο».

Τὸ Υ. Κ. Μ., θήλυ ήλικίας 15 ἐτῶν· «Καί εάν ὁ Πέτρος δέν
συνελαμβάνετο ὡς κλέπτης από τήν αστυνομίαν, ήτο δυνατὸν νά γίνη
ένas μεγάλος κλέπτης, άφ' οὔ είχε γλυκαθῆ από τὸ εὔρημά του».

Τὸ Υ. Γ. Χ., ἄρρεν ήλικίας 17 ἐτῶν· «Νά έχῃ τύψεις συνειδή-
σεως καί νά φέρῃ καί εις εκείνον πού τὸ έχασε μεγάλην στενοχώρια».

Τὸ Υ. Μ. Π., θήλυ ήλικίας 17 ἐτῶν· «Μέρα καί νύκτα θα έδα-
σανίζετο από τήν φωνήν τῆς συνειδήσεως, ή ὁποία θα τοῦ φώναζε·
«Πέτρο τὸ ώρολόγι, πού έχεις, δέν σοῦ ανήκει». Ὁ Πέτρος, εάν ήτο
καλὸς πραγματικά, καί έκανεν αὐτήν τήν κακήν πράξιν, από στιγμιαία
ἄσχημη σκέψι, θα τὸ παρέδιδε ἔστω καί ἄργά, εις τήν αστυνομίαν».

Τὸ Υ. Ζ. Ε., ἄρρεν ήλικίας 18 ἐτῶν· «Ἡ πράξις αὐτή θα ἀπε-
τέλει τὸν πρῶτον κλονισμόν καί τήν πρώτην δια τῆς βίας κατασίγασιν
τῆς φωνῆς τῆς συνειδήσεως, ήτις ἀσφαλῶς θα είχε διαμαρτυρηθῆ δια
τήν πράξιν του ταύτην· ή πρώτη αὐτή παράβασις τοῦ ήθικοῦ νόμου
θα έφερε τὸν Πέτρον εις μίαν ἀστάθειαν ήθικῆς συνειδήσεως καί ἀπο-
μάκρυνσιν από τῆς ὁδοῦ τῆς πράξεως τοῦ ἀγαθοῦ».

Τὸ Υ. Ι. Ε., θήλυ ήλικίας 18 ἐτῶν· «Νά διαστρεβλωθῆ ή συνεί-
δησίς του, νά χάσῃ τήν ήθικότητά του καί νά συνηθίσῃ εις τήν κλοπήν».

Τὸ Υ. Α. Α., ἄρρεν ήλικίας 20 ἐτῶν· «Ἡ ήθική καταστροφή».

Τὸ Υ. Σ. Α., θήλυ ήλικίας 20 ἐτῶν· «Θά συνέβαινον δύο τινά,
α) ή φωνή τῆς συνειδήσεώς του θα τὸν επέπληττε διαρκῶς, διότι θα
είχεν εις χειράς του αντικείμενον ξένον, ὅπερ βεβαίως δέν τοῦ ανήκε,
καί β) θα κατελαμβάνετο ὑπὸ διαρκοῦς φόβου, μήπως τυχόν ή αστυνομία
ἀνακαλύψῃ τὸ ώρολόγιον, ὅποτε θα ἐλάμβανε σκληρὰν τιμωρίαν, ἴσως
ἴσως μάλιστα θα έθεωρεῖτο καί ὡς κλέπτης, ὄνομα πού φέρει μεγάλη
μομφή. Ἀποδώσας λοιπὸν τὸ ώρολόγιον εις τήν αστυνομίαν ήτο ἐν
τάξει καί με τήν αστυνομίαν, ἰδιαιτέρως ὅμως με τήν συνειδησίαν του».

2) Τῶν ὑποκειμένων, ἅτινα ἐδήλωσαν κατωτέρα ἠθικὴν συνείδησιν, ἤτοι ἔλλειψιν ἐλέγχου τῆς συνειδήσεως καὶ φόβον τῆς ἐκ τοῦ νόμου τιμωρίας.

Τὸ Υ. Α. Φ., ἄρρεν ἡλικίας 7 ἐτῶν, ἀπῆντησεν ὡς ἐξῆς· «Μποροῦσε αὐτός, πού τὸ ἔχασε, γὰρ τὸ ζητοῦσε καὶ γὰρ μὴ, τὸ εὑρισκε καὶ γὰρ τὸ ἔλεγεν εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ γὰρ τὸν ἐπαιναν τὸν Πέτρο».

Τὸ Υ. Μ. Ε., θῆλυ ἡλικίας 7 ἐτῶν· «Τίποτε, δὲν θὰ ἐγίνετο».

Τὸ Υ. Ν. Π., ἄρρεν ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Μποροῦσε γὰρ τὸν ἔδλεπε κάποιος καὶ γὰρ τὸν κατήγγελλε στὴν ἀστυνομία καὶ γὰρ τὸν σκοτώνανε».

Τὸ Υ. Α. Ε., θῆλυ ἡλικίας 9 ἐτῶν· «Θὰ τὸ ἐμάθαινε μόνο ἡ ἀστυνομία καὶ μποροῦσε γὰρ τὸν πᾶνε φυλακὴ».

Τὸ Υ. Φ. Δ., ἄρρεν ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Μποροῦσε γὰρ τὸν μαρτυροῦσε ὁ φίλος του καὶ γὰρ τὸν ἐπαιρναν στὴ φυλακὴ».

Τὸ Υ. Λ. Α., θῆλυ ἡλικίας 11 ἐτῶν· «Θὰ τὸ πῆγαινε σπίτι του, ἡ μητέρα του σὰν πτωχὴ πού ἦτο, θὰ τὸ κρατοῦσε».

Τὸ Υ. Π. Ε., ἄρρεν ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Ὁ Πέτρος θὰ πῆγαινε τὸ ὠρολόγι στὴν μητέρα του χαρούμενος, ἡ μητέρα του θὰ τὸ κρατοῦσε καὶ θὰ τὸ ἔδιδεν εἰς τὸν πατέρα τοῦ Πέτρου».

Τὸ Υ. Μ. Ε., θῆλυ ἡλικίας 13 ἐτῶν· «Μίαν ἡμέραν ἦτο ἀδύνατον γὰρ μὴ τὸν πιάσουν καὶ θὰ τὸν ἐπαιρναν γιὰ κλέπτη καὶ τότε, καὶ ἂν ἐδικαιολογεῖτο, δὲν θὰ τὸν ἐπίστευαν καὶ θὰ ἐφυλακίζετο καὶ θὰ ἐπλήρωνε καὶ πρόστιμο».

Τὸ Υ. Ι. Λ., ἄρρεν ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἴσως καμμιά μέρα γὰρ τὸ ἔδλεπε ὁ κάτοχος τὸ ὠρολόγι· ἢ εἰς τὰ χέρια τοῦ πατρός του ἢ καὶ σ' αὐτὸν τὸν ἴδιο καὶ γὰρ τὸν κατήγγελλε στὴν ἀστυνομία. Τότε θὰ ἐτιμωρεῖτο. Ναι μὲν τὸ βρῆκε, ἀλλὰ γιατί δὲν τὸ πῆγε στὴν ἀστυνομία;»

Τὸ Υ. Ε. Ε., θῆλυ ἡλικίας 15 ἐτῶν· «Ἐὰν τὸν ἔδλεπε κανεὶς ἢ κατὰ τύχην συνελαμβάνετο, θὰ ὠδηγεῖτο εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ θὰ ἐτιμωρεῖτο ὡς κλέπτης».

Τὸ Υ. Κ. Π., ἄρρεν ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Τὸ πολὺ πολὺ γὰρ ἀνεκαλύπτετο ὁ κάτοχός του καὶ γὰρ ζητοῦσε γὰρ τὸ πάρη. Ὁ Πέτρος ὁμως τὸ εὑρῆκε, δὲν τὸ ἔκλεψε· ἡ τύχη τὸν ἔκαμε νόμιμο κάτοχο τοῦ ὠρολογιοῦ.»

Τὸ Υ. Γ. Ε., θῆλυ ἡλικίας 17 ἐτῶν· «Νὰ χαρῆ μία ψυχὴ διὰ τὸ σπουδαῖον εὖρημα καὶ νὰ θρηνήσῃ μία ἄλλη, ποὺ τὸ ἔχασε».

Τὸ Υ. Κ. Α., ἄρρεν ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Μόνον τυχαίως ἦτο δυνατὸν νὰ συλληφθῆ».

Τὸ Υ. Σ. Α., θῆλυ ἡλικίας 18 ἐτῶν· «Ἄν ἀνῆκε σὲ κάποιον πλούσιον, δὲν θὰ συνέβαινε τίποτε, καὶ ὁ Πέτρος θὰ εἶχε τὴ χαρὰ, ποὺ βρῆκε κάτι· ἂν ἀνῆκε σὲ κάποιον φτωχό, αὐτὸς θὰ αἰσθανόταν μεγάλη λύπη, ποὺ τὸ ἔχασε».

Τὸ Υ. Κ. Δ., ἄρρεν ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Πιθανὸν νὰ ἀνεκαλύπτετο ὅτι αὐτὸς τὸ ἡῦρε, ἀλλὰ ποῖος πρὸς θεοῦ θὰ ἐζήτηί τὴν τιμωρίαν του, διότι δὲν τὸ ἀπέριψε παραδίδων τὸ ὠρολόγιον εἰς τὴν ἀστυνομίαν; Μήπως αὐτὴ θὰ τὸ ἀπέδιδεν εἰς τὸν πραγματικὸν κάτοχον;».

Τὸ Υ. Κ. Λ., θῆλυ ἡλικίας 20 ἐτῶν· «Θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ κρατήσῃ, θὰ ἐζημίωνε ἐλάχιστα ἓνα πλούσιον, ἄλλως τε τὸ ἡῦρε, δὲν τὸ ἔκλεψε».

Β'. ΓΕΝΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Γενικὰ δὲ πορίσματα ἐκ πάντων τούτων τῶν ἐπὶ μέρους πορισμάτων τοῦ πρώτου κριτηρίου συναγόμενα εἶναι τὰ ἑξῆς·

1. Αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἰδέαι παρὰ τῶ κανονικῶς ἔχοντι ἀνθρώπων παρατηρήθησαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἐξετασθεισῶν ἡλικιῶν, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 7ου ἔτους, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Σαφέστεραι ἀποβαίνουσιν αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ προϊούσης τῆς ἡλικίας. Ἡ δὲ ἀκμὴ τῆς σαφηνείας ταύτης συμπίπτει ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 20οῦ ἔτους (Πίναξ 1, γραφ. παράστ. 1).

Ἡλικίαι	7	9	11	13	15	17	18	20 ἐτῶν
	%	%	%	%	%	%	%	%
Ἄρρενα	64	64	68	72	84	88	92	93
Θήλεα	68	76	80	82	84	92	94	95

2. Τὰ θήλεα ὑπερέχουσι κατά τι ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ἐπὶ τε τῶν κατωτέρων καὶ τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν (Πίναξ 1, γραφ. παραστ. 1).

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	67,0
θήλεα	76,5
Μ. °Ο.	71,7

	%
ἄρρενα	89,2
θήλεα	91,2
Μ. °Ο.	90,2

3. Ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν 7 ἐτῶν ἐμφανίζεται καὶ ἡ ἠθικὴ κρίσις, ἣν χαρακτηρίζει ἀνθοορμησία καὶ αὐτοτέλεια, παρατηρεῖται δὲ καὶ ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ βαθμιαία ἀνάπτυξις. Εἶναι δὲ ἡ ἠθικὴ κρίσις ἐλαχίστη ἐπὶ τῶν κατωτάτων ἡλικιῶν, ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ ἀπὸ τῆς διδασκαλίας ἐξάρτησις. Πολὺ ἰσχυροτέρα ἐκδηλοῦται αὕτη ἀπὸ τοῦ 13ου ἔτους, συμπληροῦνται δὲ ἀπὸ τοῦ 18ου μέχρι τοῦ 20οῦ ἔτους (Πίναξ 5, γραφ. παραστ. 6 καὶ 7).

Ἡλικίαι	7	9	11	13	15	17	18	20 ἐτῶν
	%	%	%	%	%	%	%	%
ἄρρενα	8,0	11,0	19,5	45,0	56,0	63,5	73,0	82,0
θήλεα	5,5	8,0	13,0	39,0	52,0	61,5	65,0	78,5

4. Ἐπὶ τῶν ἀρρένων παρατηρεῖται ὑπερτέρα ἠθικὴ κρίσις, μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν (Πίναξ 5, γραφ. παραστ. 6 καὶ 7).

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	20,9
θήλεα	16,3
Μ. °Ο.	18,6

	%
ἄρρενα	69,1
θήλεα	64,2
Μ. °Ο.	66,7

5. Ἐλάχιστον εἶναι τὸ ποσοστὸν τῆς κατωτέρας καὶ τῆς ἀόριστου ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ κρίσεως ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων πασῶν τῶν ἡλικιῶν (Πίνακες 6 καὶ 7).

Κατωτέρα ἠθικὴ κρίσις

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	18,6
Θήλεα	<u>20,4</u>
Μ. °Ο.	19,5

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	6,6
Θήλεα	<u>8,0</u>
Μ. °Ο.	7,3

Ἀόριστος ἠθικὴ κρίσις

Κατώτεροι ἡλικίαι 7—13 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	4,8
Θήλεα	<u>7,1</u>
Μ. °Ο.	6,0

Ἀνώτεροι ἡλικίαι 15—20 ἐτῶν

	%
ἄρρενα	1,5
Θήλεα	<u>1,4</u>
Μ. °Ο.	1,5